

Z gonjami so oblasti in fašistični vigilanti napravili iz komunistov le mučenike — nekaj, kar je komunistom najbolj všeč. Ko je Mednarodna delavska obramba (komunistična) hoteli položiti zahtevano varščino za osem aretirancev, so ti odklonili zapustiti ječo, "dokler ne izpuste vseh iz zaporov."

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit SocietyNaročnina: za Zdravno družbo (sloven
Chicago) in Kanado \$5.00 na leto, \$3.00 za pol
leta, \$1.50 za četrt leta. Za Chicago in Cincin
\$7.50 za leto, \$4.50 za pol leta; za in
\$9.00.Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$5.00 per year,
Chicago and Cincin \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne
vrstijo.Advertising rates on agreement. Manu-
scripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2457-58 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Domač drobiž

Obiski razstave

Chicago. — Svetovno razstavo
in urad SNPJ so obiskali: Anton
Bolskar, Lambert Bolskar in
Frances Hladin, West Allis,
Wis.; Joe Terčak, Milwaukee,
Wis.

Nesreča v rovu

Somerset, Colo. — Rojak To-
maž Jakelj si je zadnje dni zlo-
mil nogo pri delu v premogov-
niku. Odpeljali so ga v bolnišni-
co v Salt Lake City, Utah.

Nagla smrt

Osage, W. Va. — Tu je umrl
nagle smrti Jack Perko, star 46
let in doma iz Petelinja pri St.
Petru na Krasu. V Ameriki je
bil 29 let in tu zapuščal brata,
v starem kraju pa mater, dva bra-
ta in dve sestre.

Rojak ustreljen

Cleveland. — Louis Novak,
star 48 let, je bil te dni ustrel-
jen pred svojo konfekcijsko
prodajalno. Ustrelil ga je Tom
Dorfer, njegov uslužbenec, v
prepiru zaradi revolverja. Dor-
fer je med prikanjem naglo
zgrabil za orožje v Novakovi ro-
ki in ga ustrelil v srce. Kasneje
se je mirno podal policiji, ki ga
je odvedla v zapor. Pokojnik je
bil doma iz Ljubljane in 23 let
v Ameriki. Tu zapuščal ženo in
dva sinova.

Reporterji zahtevajo last-
no organizacijo

Na "liberalnega" izdajatelja pri-
tiska podjetniška organizacija

New York. — (FP) — Za vse
novinarje je večjega pomena boj
pri listu New York World-Tele-
gram, katerega izdaja "liberal-
na" Scripps-Howardova družba.
Na tehnični je namreč News-
papermen's Guild, novinarska uni-
ja, s katero se družba brani imeti
kake stike.

Ko so se poročevalci in drugi
uslužbeni pri World-Telegramu
organizirali, se je pričakovalo,
da ne bodo imeli posebnih sit-
nosti z "liberalnimi" izdajatelji.
Pokazalo se je drugače. Roy W.
Howard, glavni lastnik Scripps-
Howardovih časopisov, je usluž-
benecem sporočil, da se je pri-
pravljen pogajati, "ampak vsa-
ka pogodba, ki bo sprejemljiva
za World-Telegram, bo morala
biti sklenjena med uslužbeni in
delodajalcem" in ne med "zuna-
njo stranko".

V jedru to pomeni, da Scripps-
Howardovo časopisje priznava
zase le kompanijsko unijo. Vo-
ditelji gilda ali ceha smatrajo,
da za Howardom stoji Ameri-
can Newspaper Publishers aso-
ciacija, ki zamenjuje svobodo
govora za odprto delavnico in
obratno.

Vsi uslužbeni pri World-Tele-
gramu so glasovali, da jih na se-
stanku s Howardom zastopa čas-
niška unija. Sestanek se vrši
te dni in bo Howard pripravljen
pokazati svoj liberalizem.

Na njegov argument, da se ne
bo pogajal z "zunanjo stranko",
člani gilda odgovarjajo, da ta
argument ne drži vode, ker ima
Howardovo časopisje pogodbo z
vsemi tiskarskimi unijski.

S trgovino gre slabo

Washington. — Trgovine z že-
lezno drobnjarijo in drugo ropo-
tijo, ki se prodaja od pet centov
do enega dolarja, so v juliju ime-
le slabši biznis kot običajno v
tem mesecu, pravi poročilo trgo-
vinskega departmanta.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

O obisku Chicaga in razstave

Bridgeville, Pa. — Pred krat-
kim sem posetil Chicago, kjer
sem si ogledal razstavo in se se-
stal z mojimi prijatelji in znani-
ci. Svoje vtise, ki sem jih do-
bil na obisku, bom nekoliko opi-
sal.

Bilo je prav lepo julijsko ju-
tro, ko smo dospeli z vlakom na
Union postajo. Prvi vtis, ki sem
ga dobil, ko sem ogledoval po-
stajo, je res kazal sto let na-
predka. Postaja je veliko in kras-
no poslopje, katerega so postavi-
li pred nekaj leti. Človek prvi
hip niti ne ve, kam bi se obrnil.
Bil sem v resnici v zadregi, ka-
ko bom prišel iz velikega poslop-
ja na ulico. Mahnil sem jo vse-
eno po stopnicah, in ko sem do-
spel na ulico, me je čakalo dru-
go iznenadenje. Ulice na južni
strani postaje izgledajo namreč
precej zapuščene in na več blo-
kov naokoli je polovico hiš praz-
nih. Zdi se mi, da tam trgovina
slabo uspeva, restavracij in go-
stiln pa je po mojem mnenju
preveč. Izgledalo je, da je depre-
sija hudo udarila Chicago, kajti
videl sem napise pred hoteli, da
sobe oddajajo po 15, 20 in 25
centov, skoro zastoj.

Ampak ozreti se je treba še
na drugo stran Chicaga, kajti to
je ogromno in krasno mesto. V
glavnem delu mesta je vsepolno
veletrgovin, toda ljudje so se za-
čeli seliti bolj na deželo. Vzeli
smo bus, da si ogledamo mesto.
Prevozili smo 50 milj in videli
krasne parke, ulice, poslopja,
spomenike itd. Ogledali smo si
tudi muzej in akvarij, ki se na-
hajata v bližini razstavišča. Vi-
deli smo vsakovrstne živali in
zgodovinske zanimivosti, kakr-
šne se najde le malokje. V akva-
riju človek vidi različne ribe in
druge vodne živali in se iz tega
lahko marsikaj nauči.

Dne 29. julija so imeli Jugo-
slavani svoj dan na svetovni raz-
stavi. Tisti dan sem čakal pri
vzhodu, da vidim pohod, ki je bil
še precej dober. Moški, ženske in
otroci so prikorakali v slovenskih
narodnih nošah in ljudje drugih
narodnosti so jim ploskali in pri-
jazen sprejem.

Na razstavi sem se zamudil
par dni in si ogledal stvari, ki
so me najbolj zanimale. Lahko
bi ostal tam ves teden in še več,
pa ne bi videl vsega, tako bogata
je razstava.

Ker sem hotel videti tudi mo-
je prijateljce, sem se podal v ur-
ad SNPJ. Tam sem si ogledal
tiskarno, zgornjo in spodnjo
dvorano, tajništvo, uredniške in
druge urade. Našel sem tudi svo-
je stare prijatelje, s katerimi
sem se včasih prepiral, zabaval in
zboroval, ko sem bil član gl. od-
bora. Godine in Cinkarja nisem
dobil v uradu, ker sta bila na
govorniški turi. V uredniški so-
bi sem pogrešal starega Jožeta,
na njegovem stolu pa sem našel
Molka, ki je še vedno čvrst in
poln energije za SNPJ. Njega
sem videl zadnjič pred desetimi
leti in zdelo se mi je, da se ni
veliko izpremenil.

Tajnik Vider je bil zelo zapo-
slen v svojem uradu in opazil
sem, da so tudi vsi njegovi fan-
tje zelo aktivni. V dobi 30 let
smo res veliko dosegli pri SNPJ.
Ko bo jednota stara sto let, bo-
mo tudi mi lahko pokazali na
stoletni napredek.

V spodnji sobi sem našel Zai-
tza, Malgaja in Ambrozicha, čla-
ne gl. nadzornega odseka, pri pre-
gledovanju knjig. Svetovalec sem
jim, naj kar enostavno zapišejo
"okej" na zavitke, pa me niso ho-
teli poslušati. Mislil sem, da bom
zvedel, kje se drži John Vogrich
s tistimi milijoni, a ga ni bilo
v uradu. Pozneje sem ga srečal
pri sosedu, kjer sva vsak nekaj
cuknila kot stara ženana. Vo-
grič je še vedno korenjak, samo
zadnja bolezen ga je nekoliko
potrla.

Poleg poslopja SNPJ ima br.
Berger restavracijo in gostino.
Pri delu mu pomagajo njegove
hčerke in soproga. Rekel sem, da
bi rad menjal z njim, pa mi je
odgovoril, da se ne zanima po-
sebnost za pennsylvanske hribe.
Zraven Bergerja stanuje M.
Turk, bivši tajnik SNPJ. On je
se pohvalil, da mu gre precej
dobro in da je tajnik več posojil-
nih in stavbiških društev.
Dela ima dosti in je sam svoj
"bosar".

Pogovor je nanesel na Johna
Verderberja, ki je bil tudi več

let tajnik SNPJ. Turk je rekel,
da ga lahko obiščeva, nakar je
vpregel svojo "lizo" in odpelja-
la sva se k Verderberju v Wil-
low Springs. Ko sva prišla tja,
so nama povedali, da ga ni do-
ma, da se mudi pri br. Potokar-
ju, a da se bo kmalu vrnil. Nje-
gov sin Rudy nama je potem
razkazal plesišče, kakršnega jaz
kot stara kost do takrat še ni-
sem videl. Zdi se mi, da ima Chi-
cago malo plesišč, ki bi se da-
la primerjati Verderberjevemu.
Jaz mu ga privoščim, ker je bil
kot tajnik SNPJ varčen in skrb-
ben gospodar. S svojim znač-
jem si je pridobil tudi čikaško
ljudstvo, ki v velikem številu
poseja njegove prostore. Ko smo
si vse ogledali, nam je njegova
soproga postregla z dobrim pri-
grizkom in piščo. Govorili smo
o starih časih, ko smo kopali pre-
mog in o clevelandski konven-
ciji SNPJ, ko se je vsak bal ura-
da pri jednoti. Takrat je bilo
namreč zelo malo denarja in
mnogi so mislili, da bo vse sku-
paj vrag vzal. Toda dobra volja
in poštenost sta premagali vse
zapreke.

Tako je potekal čas in treba
se je bilo pripraviti na odhod.
Pri slovesu mi je bilo žal, ker
nisem mogel obiskati več svojih
prijateljev. Upanje imam, da se
bomo kdaj pozneje spet videli.
R. Pietersek, 6.

Slovenski dan v Pittsburghu

Pittsburgh, Pa. — Kakor i-
majmo po drugih naselbinah Slo-
venci in druge narodnosti svoje
dneve, tako se je tudi med tu-
kajšnjimi Slovenci rodila misel,
da prirede svoj dan. Slovenski
dan bomo imeli v soboto, 18. av-
gusta, pod pokroviteljstvom
društva Slovenski orel. Vršil se
bo v domu in na vrtu tega dru-
štva, ki bo obenem proslavilo
tudi 25-letnico svojega obstan-
ka.

To društvo so ustanovili čla-
ni raznih slovenskih in hrvat-
skih organizacij in lastuje svoj
dom na 5134 Carnegie ave. in
lep vrt. Zato se bo prvi Sloven-
ski dan vršil na teh prostorih
kakor tudi proslava 25-letnice.
Zabava se prične ob 10. dopol-
dne in bo trajala ves dan. Ob 6.
popoldne se bo fotografiralo čla-
ne tega društva in goste, ki se
udeležijo prireditve, pred društv-
nim domom. Ob 7. zvečer se pri-
čne ples ob zvokih dobrega or-
kestra. Za mladino in tudi sta-
rejše bo igral harmonikar Al-
bert Moravec, ki igra tudi na
radiopostaji WWSW vsak poned-
eljek ob 2. popoldne, da bo vse
veselo. Med zabavo bodo nasto-
pili glavni uradniki slovenskih
in hrvatskih organizacij v Pitts-
burghu in okolici. Posebni od-
bor bo skrbel za dober prigrizek
in izvrstno pijačo.

Uljudno vabimo Slovence in
Hrvate, da se udeležijo proslave
Slovenskega dne in 25-letnice
društva Slovenski orel. Vstopni-
na je samo 25 centov. Na sviden-
je dne 18. avgusta!

Jos. Pogačar.

Prijatelju v spomin

Bridgeport, O. — Zelo me je
pretresla žalostna vest, da je 31.
julija umrl Andy Zlatoper iz
Maynarda, O. Z njim sem se se-
znalil pred leti na konferenci
soc. klubov in društev Prosvet-
ne matice in sva bila do konca
najboljša prijatelja. In kdo naj
bi ne bil prijatelj človeka, ki je
ob vsaki priliki kazal uljudnost
napram drugim? Njegova bre-

de pri raznih razpravah so bile
zmerne in preudarne. Nikdar ni
bil vsiljiv in je pazil, da se ne
bi komu zameril.

Pokojni je bil svoj čas tajnik
soc. kluba in društva št. 275
SNPJ in je to delo vestno opravl-
jal. Bil je tudi naročnik Prosvet-
e in Proletarca in ljubil svojo
ženo in štiri otroke iz prvega za-
kona in tudi oni njega. Njegov
starejši sin je bil najboljši uče-
nec v višji šoli. Ker je bila re-
ščina v hiši, ga je poslal dr. Mar-
tin iz Clairsville na svoje stroške
v obrtno šolo, katero je končal
z velikim uspehom, čeprav je bil
sprejet v šolo dva meseca po za-
četku pouka.

Pokojni Zlatoper je mnogo
pretrpel kot rudar v stavkah,
ker je moral skrbeti za deset o-
trok. Bolezen ga je dolgo muči-
la in pred dvema letoma ga je
vrnil v posteljo. Moral se je pod-
vreči operaciji in poskušali so
razne druge stvari na njem, a
vseeno se mu zdravje ni izbolj-
šalo. Zadnje upanje je bila kli-
nika v Clevelandu, katera pa mu
je prinesla smrt.

Pisal je več pisem prijateljem
in znancem na isti dan, ko je u-
mril. Tudi meni je pisal pismo,
ki sem ga prejel en dan pred
njegovim pogrebom. V pismu je
opisal stanje boleznin in izrekel
upanje, da se še vidi. Ampak
usoda mu je prekrizala račun in
pokopali smo ga naslednjo so-
boto.

Pogreba se je udeležilo veliko
število sorodnikov, prijateljev in
znancev od blizu in daleč. Tudi
več članov organizacije Eagle,
katere član je bil, je bilo navzo-
čih. Marsikatera solza se je u-
tunila, ko smo položili pokojni-
ka v grob. Zapustil si nas, dragi
prijatelj, toda tvoj spomin bo o-
stal med nami. Počivaj mirno v
tuji zemlji. Iskreno sožalez dru-
žini Zlatoper v Maynardu.

Joseph Snoy.

Piknik soc. kluba

Moon Run, Pa. — Delavske
razmere v tem kraju so še ved-
no mizerne. Premogovnik Pitts-
burgh Coal Co. obratuje eden ali
dva dni v tednu in le redkokdaj
tri dni, drugi manjši premogov-
niki pa skoro nič. Zdi se mi, da
bo ta industrija sčasoma popol-
noma prenehala z obratovanjem
in to prej predno bodo rovi iz-
črpani. Jaz sploh nimam upanja,
da se bodo razmere v tej indu-
striji izboljšale.

Sicer se zelo naglašja, da je
preveč rudarjev, kar pa ne drži.
V resnici jih je mnogo manj,
kajti novinci ne prihajajo sem,
stare pa pobira smrt. Mnogi so
na črni listi in njih življenjski ob-
stanek je nesiguren.

Socializacija industrij je po-
trebna, drugače ni upanja na
boljše čase. Delavci so izumili
stroje, toda lastujejo jih kapi-
talisti. Producirajo dobrine, to-
da dobiček od tega ima vladajo-
či razred.

Volitve so pred nami in delav-
ci morajo gledati, da pošljejo v
javne urade ljudi, ki bodo zastop-
ali njihove interese. Glasujemo
za socialistične kandidate, ki bo-
do delali na to, da bodo indu-
strije čimprej socializirane in da
se tako izboljša življenjski polo-
žaj delavcev. Citati moramo
Prosveto in Proletarca in dobre knji-
ge ter se organizirati v sociali-
stičnih klubih. Da je tako velika
mizerija vseh povsod, je kriva ne-
zavednost delavstva.

Nekdo mi je nedavno zabrusil
v obraz, da se bodo tudi tukaj
socialistične glave kotalile po
bregu kot so se v Nemčiji in Av-
striji. Jaz nimam pred tem ni-
kake bojazni, kajti bolje je u-

mreti v borbi za odpravo kapi-
talističnega suženjstva nego po-
giniti od gladi in obstoječih raz-
merah. Tisti, ki so zadovoljni s
kapitalističnim sistemom, naj
ga kar najprej podpirajo. Drugi,
ki smo ga že siti do grla, bomo
oddali svoje glasove kandidatom
socialistične stranke pri prihod-
njih volitvah.

Klub št. 175 JSZ ima svoje
seje vsako tretjo nedeljo v me-
secu ob 3. popoldne v dvorani
SPD. Rojake vabim, da postane-
jo člani kluba in da se z nami
bore proti kapitalizmu. Marsi-
kdo sicer dvomi v možnost spre-
membe družabnega reda, a se
moti. Sprememba bo prišla, ker
jo bodo zahtevale razmere.

Omenim naj, da priredi soc.
klub št. 175 piknik dne 26. av-
gusta v parku na Portman Hillu.
Vršil se bo v korist kluba in
stranki na splošno. Udeležimo
se ga v velikem številu, da
s tem pokažemo tudi drugim na-
rodom, da nam kapitalizem pre-
seda in da vidimo edino v so-
cializmu rešitev. Čuj sem, da bo-
mo imeli tudi govornika ali go-
vornico na tem pikniku, zato va-
bim vse občinate od blizu in
daleč, da nas posetijo na omenjeni
dan. — M. Jerala, 88.

Razne vesti iz Girarda

Girard, O. — Obratovanje tu-
kajšnjih jeklarn je zopet padlo
skoro na ničlo. Kot vzrok nava-
jajo nadprodukcijo, toda obrat
je že navadno sezonski. Vsako
leto, ko michiganski avtni mag-
natje napravijo nove modele, do-
be tukajšnje jeklarne, ki upo-
slujejo največ delavcev, večja
naročila. Potem, ko so naročila
izgotovljena, je treba spet čaka-
ti na nove modele.

Delo v jeklarnah je silno tež-
ko. Vročina v poletnem času je
kakor v peklu. Čeprav so jeklar-
ski delavci nekoliko bolje plača-
ni kot drugi, so vseeno na slab-
šem. Dokler ni prišla NRA, ni
bilo glasu o nobeni uniji razen
kompanijskih. Sedaj je precej
drugace. Organizatorji poročajo
na sejah krajevnih unij, da de-
lavci trumoma pristopajo v u-
nijo. Najslabše je pri Republic
Steel Co. Citatelji Prosvete se
še lahko spominjajo izjave pre-
sednika te kompanije, v kateri
je rekel, da gre raje na svojo
farmo, da bo tam prideloval
krompir in jabolka, kakor da bi
priznal unijo.

Meseca junija, ko se je prič-
kovalo stavke jeklarskih delav-
cev, je tu jako dobro izgledalo.
To pa zato, ker imamo zelo do-
brega voditelja, Clarencea Irwi-
na, čigar sliko je prinesla tudi
Prosveta. On je bil naš delegat
na zadnji jeklarski konvenciji v
Pittsburghu. Na tej konvenciji
se je takoj pridružil militantom,
ki so aktivni v gibanju, da se iz-
trebi starokopitne iz organizaci-
je oziroma vodstva. Takrat je
rekel, da so člani že siti obljub
in da zahtevajo akcijo.

Pozneje, ko se je vršila seja
zastopnikov, na kateri naj bi se
odločilo dan stavke jeklarskih
delavcev, so prišli vladni zastop-
niki in z njimi W. Green, pred-
sedni Ameriške delavske fede-
racije. Imeli so patriotske go-
vore in apelirali na delavske za-
stopnike, naj se stavka odgodi.
V tem so tudi uspeli, ampak po
mojem mnenju bi bilo bolje, ako
bi Green in vladni zastopniki
pustili delavce pri miru, da bi
se lahko nemoteno izrekli za
stavko, v kateri bi prav gotovo
zmagali. Ako voditelji ne more-
jo preprečiti stavke, pa skušajo
potem prepričati zmago, kar vsak
lahko opazi, če se malo ozre na-
okrog.

Kadar izbruhne stavka
tako pošlje svoje pobornike
ti delavcem. Ako to ne z-
je, prikaže šerifu na po-
di governor z državno
Delavski razred ima sov-
na vseh straneh, kadar
sti v borbo s svojimi iz-
valci.

Take stvari se svedo-
dogajale, ako bi bilo ve-
nosti med delavci. V je-
bodo vršile volitve šerif-
vernerjev in drugih ura-
zato je potrebno, da de-
dajo svoje glasove kandi-
ki bodo stali na njihovi-
kadar bodo zahtevali
kruha, od katerega su-
ni. Delavci producirajo
brine in so torej njihovi
se morajo delavci zaveda-
ju za izboljšanje svojega
žajla.

Med tukajšnjimi Slo-
so skoro vsi uposleni, n-
nega zanimanja za unij-
vorov je na koše. Nekati
izgovarjajo, da ne gredo
ski shod, ker stvari d-
razumejo. Potem, ko je
kem shodu govoril pre-
kompanije v prid komu-
uniji, so pa ali in so v-
razumeli. Kolikor je m-
no, se je vpisala ena tre-
istem času je tudi kompa-
ganizirala unijo in rezul-
je, da je pri delavski u-
zaspalo, kompanijska p-
cionira s polno paro. Ta-
ki se tiče Slovencev, ne
njal, ako se ne bi mnogi
li v pogovorih z napre-
Kadar je čas pokazati
nost, se pa ne vidi noben-
lo tistih ne, ki so včas-
li veliko vrednost delays-
nizacije. V resnem mon-
se pokazali le tisti, ki
risti delavstva pri sreču-
mo na jeziku. Čast tisti-
kom, ki se niso bali pokar-
je barve, čeprav so si s-
kopali sovražstvo. Zalostr-
človek vidi, da delavci,
koriščani na vse mogoče
agitirajo za kompanijsko

Društvi št. 49 SNPJ in
JSKJ, ki sta včlanjeni
svetni matici, sta se zd-
izvolili delegata, ki ju
pal na 10. rednem zboru
Delegat je Fr. Verbič,
večkrat pokazal, da je
delavec, dasi je še mlad.
članom obeh društev, k-
kazali, da še živi napre-
med njimi. Soc. klub št.
na zboru zastopal Andre-
na, ki je pravi tip zavede-
lavca. Treba je poudariti
Girard še vedno pokaže
gre za koristi delavske
reda.

Tukajšnji soc. klub
piknik dne 19. avgusta
vadih prostorih. Na ro-
peliram, da se udeležijo
nika, kajti prebitok
prireditve se vedno pora-
rist delavstvu.

Dne 9. septembra bo in-
nik Slovenski dom in
vseh delničarjev je in
deležje, da bo uspeh ten-
Vsem je znano, da se ve-
hajo zaključki glede
poslopja in za to so p-
gnotna sredstva. Poka-
smo za skupno delo de-
samo v govorjenju, pa

V bližnjem zdravilišču
haja Frances Dobrovolet,
SNPJ in soc. kluba. Ona
va delavska žena, ki se
da se more boriti ob stra-
proti obstoječemu kriv-
sistemu. Zelim jo skoraj
okrevanja, ker jo zelo p-
mo. — John Tancek, 49.

Vabilo na piknik

North Chicago, Ill. —
naselbina se v tem letu
stavlja s pikniki in vse
nas je "new deal" očaral.
kompanije prireajo iz sa-
bezni do delavcev piknik
sebnost tistim, ki so se iz-
kompanijske unije.

Tukajšnja zadruga d-
mladinski in ženski, tudi
zaostajata za drugimi in
priredila piknik dne 26. av-
v znám parku pri Stribo-
vetišču. Prvi trauk odpo-
pikniški prostor ob 9.30
dne in potem vsako uro d-
popoldne. Zbirališče bo
družni predstojni na 100

Na programu bodo slo-
in angleški govorniki, raz-
me in otroci zadržujejo
postreženi kot običajno.
žite se tega piknika v
številu. Vsako dobrodo-
Pub

Slika kaže, kako pokončavajo s kemikalijami iz aeroplanov mrčes, ki uničuje bombaž na jugu.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

GENERAL RUDOLF MAISTER UMRL

1. Julija je umrl na Unu slovenski general, Rudolf Maister, znan pesnik

General Rudolfa Maistra po slovenska javnost pred- kot vojaka, ki se je ude- lejal bojev za slovensko Ko- stajersko ter trdijo, da je prav general Maister pri- ga obranil s svojimi vo- pred Avstriji. Koj ob- slovensko upravo, je iz- poziv mobilizacije vsem vojakom, ki so se vrnili iz strelskih jarkov. Poziv je precej u- tatlej se ga je držalo "vrednotelja Maribora". pa je bil tudi po tem, kakorkoli je to nena- Služi hkratu bogu voj- pesniškim muzam, to je neverjetno. Vendar je Maister pod psevdoni- Vojanov objavljaj že kot pesmi v raznih sloven- jarih. Ko je izdal leta svoje "Poezije", je bilo vi- da pesnikje pod močnim Askerčevih balad in ro- V zbirki je več vojaških, vo-militarističnih pes- so jih prosvetne uprave kaj kmalu spravile tudi še čitanke, kjer jih je čil- madina. Vendar pa s to svojo zbirko umetniško ni tako uspel.

Maister je pesniško dozore- druga in poslednja nje- pesniška zbirka "Kitica", ki jo je izdal leta v vsej nekaj prav lepih riek pa je dosegel go- v motivih iz Slovenskih v katerih okolici, v Ma- je preživel vsa popre- leta.

Maister je bil general Maister 1874 v Kamniku, po- gi gimnazije v Kranju, Maister kot dober predstoj- vsem slovenskim vojam- Hanuma je stara 70 let. Ko je videla svojega mrtvega očeta, je bolešno kriknila:

"Dragi oče, zakaj že odhajaš s sveta, ko bi lahko še živel!" Agovi sorodniki so se branili, da bi starca raztelesili, pa sta jih zdravnik dr. Besim-bej in dr. Schwarz vendarle prepriča- la, da je to za znanost neprecen- ljive važnosti. Pri raztelesenju je bilo mnogo znamenitih zdrav- nikov in znanstvenikov. Po- mezne organe so poslali v anali- tični laboratorij, da jih bodo na- tanko in znanstveno pregledali.

Na pljučih so odkrili klice je- tike, toda ledvici so našli samo dve in ne tri, kakor so sprva po- ročali. Po mišljenju zdravnikov ni bilo Zoro-agi nikakor več ko 120 let.

Pokopali so ga na starodav- nem pokopališču na Zlatem rogu na troške občine, ki namerava svojemu najstarejšemu občanu postaviti primeren pomnik.

Na pljučih so odkrili klice je- tike, toda ledvici so našli samo dve in ne tri, kakor so sprva po- ročali. Po mišljenju zdravnikov ni bilo Zoro-agi nikakor več ko 120 let.

Pokopali so ga na starodav- nem pokopališču na Zlatem rogu na troške občine, ki namerava svojemu najstarejšemu občanu postaviti primeren pomnik.

Na pljučih so odkrili klice je- tike, toda ledvici so našli samo dve in ne tri, kakor so sprva po- ročali. Po mišljenju zdravnikov ni bilo Zoro-agi nikakor več ko 120 let.

Pokopali so ga na starodav- nem pokopališču na Zlatem rogu na troške občine, ki namerava svojemu najstarejšemu občanu postaviti primeren pomnik.

Na pljučih so odkrili klice je- tike, toda ledvici so našli samo dve in ne tri, kakor so sprva po- ročali. Po mišljenju zdravnikov ni bilo Zoro-agi nikakor več ko 120 let.

Pokopali so ga na starodav- nem pokopališču na Zlatem rogu na troške občine, ki namerava svojemu najstarejšemu občanu postaviti primeren pomnik.

Na pljučih so odkrili klice je- tike, toda ledvici so našli samo dve in ne tri, kakor so sprva po- ročali. Po mišljenju zdravnikov ni bilo Zoro-agi nikakor več ko 120 let.

Pokopali so ga na starodav- nem pokopališču na Zlatem rogu na troške občine, ki namerava svojemu najstarejšemu občanu postaviti primeren pomnik.

Na pljučih so odkrili klice je- tike, toda ledvici so našli samo dve in ne tri, kakor so sprva po- ročali. Po mišljenju zdravnikov ni bilo Zoro-agi nikakor več ko 120 let.

"Spet dekleta mi hudiš?!" Zjutraj bo pa vstati križ. Alo!—Boš?!—Domov in spat! — Precej pridem spet nazaj."

Pa ga ni...

V mesečini iz gorice beli se zaspano lice zidanice.

Viničar že davno spi. Le veseli striček črček še fantuje, piska, vriska in pritiska:

Letos solnce žge za tri, kar za tri, za trikrat tri! — Spet bo enkrat dober cvček.

Rahmetti Zoro-aga

Poslednje želje najstarejšega človeka. — Vsaj še eno ženo bi bil rad imel, vsaj še malo denarja. — Umrl je s posvet- no željo na ustih. — Imel je samo dve ledvici, ne treh

V carigradski bolnici je umrl Zoro-aga, o katerem so na dolgo in široko pisali vsi svetovni časniki in mu prisojali 159 let. Sicer ne smemo in ne moramo trditi, da bi se bil zaradi njego- ve smrti odel ves Carigrad v žal- no obleko. Tudi za turško repu- bliko to ni bil usoden udarec, to- da res je, da Turki ne bodo zle- pa našli človeka, ki bi bil enak Zoro-agi in ki bi ga Američani slavili za fenomen. Malo je bilo doslej na svetu takih ljudi, ki so doživeli njegova leta in vrh vse- ga preživeli 13 žena in si želeli na smrtni postelji še štirinajste.

Z Zoro-ago je stvar približno taka kot s kakšnim redkim dra- gocenim kamnom. Več ko celo stoletje ju nikdo ni našel. Sicer je kamen res težje najti, ker je skrit v zemlji, toda zgodi se ka- kor z našim ago, da niti človeka, ki tepta zemljo že 156 let, ne "odkrijejo" kar tjavendan.

Zgodilo se je, kakor se zgodi po navadi. Prišel je neki Ame- ričan, slišal o starem agi in ga "intervjuval". "Ugotovil" je, da je Zoro-aga star 156 let, čeprav je pravil stari sam, da je dosih- dob zmerom mislil, da mu jih je "samo" 120. Toda takih stovaj- setletnikov je po svetu še več, Američani pa hočejo zmerom le atrakcije in aga se je moral ho- češ nočeš čez noč postarati za šest in trideset let, kajti ljudi s 115 in 120 leti je tudi v Jugoslaviji nekaj in tudi Bolga- rom se jih ne manjka. Tudi o tistih starih so pisarili čas- niki in razkazovali v slikah nji- hove obraze, toda to že vemo, da Američanom mnogo bolj u- gaja Metuzalem iz slavnega Ca- rigrada nego starček iz kakšne "mačvanske salendre"...

Torej tisti Američan je zme- šal starcu glavo. Ko mu je prav- il, da bi Američani dajali kar na veliko svoje dolarje, če bi mo- gli videti poldrugo stoletje sta-rega človeka, je starcu kar po- skočilo srce. Dovolil je Ameri- čanu, da mu njegova leta od sto- tega dalje pomnoži kar s 3.

Američan je sporočil po kablju čez veliko lužo, da je našel tako starega človeka na svetu, da so zanj starci s 110 leti smrkavci. Poročal je o njegovih 13 ženah, kar sicer za naše pojme pri mu-

slimanih ni redkost, ker vemo, da je marsikateri musliman me- njal več žen kot hlač v svojem življenju. Američani pa očivid- no ne vedo za nekdanje navade z Jutrovega in so seveda hoteli to "prikazen" videti osebno. Si- cer staremu ni šlo praveč v ra- čun, a se je zaradi obljubljenih dolarčkov vendar vkrcal na pre- komorski parnik. S svojim mi- strom, ki ga je odkril in ki ga je postal kar za 33 let, je pre- potoval vso Ameriko in se kazal radovednim zijalom.

Od mastne vstopnine, ki jo je "mister" pobiral, je starec dobil menda bore malo. Toda tudi v senzacij željni Ameriki so bili "Metuzalema" kmalu siti. Zve- delo se je, da starec ni tako star kakor pravi mister, in ker ni bi- lo več tako mastnega zaslužka, se je naš aga vrnil v Carigrad.

V miru je preživel še tri leta, čeprav je bil zdaj sam prepričan, da je res 159 let star. Za zdrav- je mu ta namišljena starost ni nič škodovala. Domačini in tu- ci so stalno prihajali gledat člo- veka, ki se je rodil za časa fran- coske revolucije in preživel kar šest sultanov. Seveda je vsak obiskovalec kaj odrinil, starec se pa evenka živ dan ni branil. Ti- stim, ki so znali turški, je prav- il, da je točno pred sto leti pre- peščil pot od Carigrada do Beo- grada in nazaj ter se pridružil pri Alahu, da se ni vozil z želez- nico — to mu prav radi verja- memo, saj je takrat še bilo ni.

Starec je bil popolnoma pre- pričan, da bo še dolgo živel, naj- manj pa do svojega 170. leta. Neprestano je pravil, da se pri- pravljaja na poroko, in trdil, da je zanj malenkost najti si mlado in brhko ženo. Teh svojih sanj se ni otrešel niti takrat, ko ga je zdelala bolezen in so ga pre- peljali v bolnišnico. Vtric s sa- njami o ženi je sanjal tudi o de- narju. Stari je bil hudičevno lako- men. V bolnico so mu pisarili iz vseh vetrov. Zlasti ameriška pi- sma so ga zanimala. Odpiral jih je s svojo roko in obračal ovit- ke, če bi morda ne bil kje skrit kakšen dolar. Kljub vsej trdni veri ni uškal 14. poroke niti de- narja. Pobrala ga je neizprosna smrt. Vsa zdravniška veda ga ni mogla rešiti.

Okrog njegove krste se je zbralo vse polno članov njego- vega sorodstva. Sina je imel sa- mo enega, a še ta mu je s 97 leti umrl. Njegova edina hči Gulu Hanuma je stara 70 let. Ko je videla svojega mrtvega očeta, je bolešno kriknila:

"Dragi oče, zakaj že odhajaš s sveta, ko bi lahko še živel!"

Agovi sorodniki so se branili, da bi starca raztelesili, pa sta jih zdravnik dr. Besim-bej in dr. Schwarz vendarle prepriča- la, da je to za znanost neprecen- ljive važnosti. Pri raztelesenju je bilo mnogo znamenitih zdrav- nikov in znanstvenikov. Po- mezne organe so poslali v anali- tični laboratorij, da jih bodo na- tanko in znanstveno pregledali.

Na pljučih so odkrili klice je- tike, toda ledvici so našli samo dve in ne tri, kakor so sprva po- ročali. Po mišljenju zdravnikov ni bilo Zoro-agi nikakor več ko 120 let.

Pokopali so ga na starodav- nem pokopališču na Zlatem rogu na troške občine, ki namerava svojemu najstarejšemu občanu postaviti primeren pomnik.

Kralj Aleksander, diktator Jugoslavije, si ogleduje mešanico svoje armade, ki čaka na po- velje, da stopi v akcijo, kadar bo "eksploziralo" v Evropi. Vojak na desni že sedaj izgleda kot okostenjak.

Pismo iz Clevelanda

Peruške slike. — Kje se pra- ši Cankarjeva soha. — Na "kulturni fronti" nič novega. — Jože toči krokodilove solze za Dollfusom

Zadnje čase sem se bolj zani- mal za lepe stvari kakor za lo- kalno reševanje kulturnih in političnih problemov, kakršni se nam vidijo v naši metropoli, zato sem večkrat obiskal našega umetnika Peruška, čijega dela, mimogrede povedano, zelo vi- soko cenim. S teh obiskov sem odnašal prav lepe vtise, saj sem vselej videl kaj novega in lepe- ga, kajti Perušek vzlic letošnji precej občutni vročini ni miro- val, temveč ustvarjal nadaljna umetniška dela. Zelo se mi je dopadla na pr. velika oljnata slika "Zima na deželi", ki jo je ustvaril šele pred kratkim. Kar nisem se mogel nagledati, po- sebno ker je bil dan bolj kot gorak. Verjemite mi, da mi je ob pogledu nanjo postalo kar prijetno hladno, dasi je bil dan vroč. Dalje ima Perušek v de- lu večjo oljnato sliko "Človek in industrije", ki obeta biti ne- kaj izredno močnega in zgovor- nega, vmes je pa ustvaril več manjših del, ob pogledu na ka- tera si človek ponovno zaželi, da bi jih mogel odnesti s seboj. Priden je naš Perušek, in nje- gova ustvarjalna sila je v pol- nem razmahu. Se bomo uživali ob pogledu na nova njegova de- la, ki bodo še dolgo potem, ko ameriške Slovenije več ne bo, pričala Američanom, da se je nekoč priselil v to deželo del malo znanega slovenskega na- roda, ki je dal Ameriki vsaj enega velikega umetnika.

Morda rojake zunaj Clevel- anda zanima, kje je spravlje- na soha Ivana Cankarja, ki je povzročila pri nas že toliko pre- kljanja in glavobola? Well, saj si niti večina clevelandskih ro- jakov nikdar ni bila na jasnem, kje jo drže naši slavni "kultu- ro-vrtnarji". Mislili smo si pač, da bo najbrž dobro in varno spravljena, saj je bila v rokah ljudi, ki Cankarja ljubijo s du- dovito nežnostjo in prisrčnostjo. Pa menda ni bila tako var- no spravljena in njeno bivališče

menda niti naziva "privatna mrtvašnica" ni zažulilo. Dva naša rojaka sta mi namreč o stvari zaupala tole:

"Zvedela sva, da čaka Can- karjeva soha vstajenja v neki garaži v Gordon parku in ker sva bila radovedna, koliko res- nice je na tem sva se odpravila tja da jo vidiva. In res sva jo našla prav tam. Našla, kajti ni je bilo lahko najti med ru- zlično umazano šaro, ki je bila nakopičena v omenjeni garaži. Da, strašansko imenitno biva- lišče je imela Cankarjeva so- ha..."

Naknadno sem zvedel, da se Cankarjeva soha več ne na- haja tam, temveč neke drugje — kje? ne vem —, to pot ne- mara res v "privatni mrtvaš- nici". Vzlic temu pa večkrat mislim, da bi Cankarjevi sohi če bi imela kaj občutkov, seve- da vseeno precej bolj prišlo v baraki med staro šaro, kakor bi ji ugajalo lepo okrašeno me- sto na naši "kulturni" zaplāti, v sosesčini indijanskega miš- lonarja Barage, posebno, ker je Baragina škofovska tovari- šija v stari domovini s tako vhe- mom grenila življenje onemu, ka- terega ta soha predstavlja...

Naša "kulturna fronta" je bi- la te dni jako mirna. Leviti, ki so bili priobčeni v Enakoprav- nosti in Prosveti našim "kultu- ro-vrtnarjem" na čast, dozdaj niso izzvali še nobene vidne re- akcije. Nemara je sploh ne bo- do izzvali, kajti včasih je malk- jako čislana lastnost...

Jože Grdina te dni opisuje v A. D. svoje romanje na čikaško svetovno razstavo, kjer je re- prezentiral ranjkega škofa Ba- rago. Opis sam je sicer jako podoben podobnim dolgočasnim opisom, na kakršne večkrat na- letimo v naših listih, zanimiv pa se mi zdi uvod, v katerem je Jože potočil nekaj sentiment- talnih solz nad nearečno smr- tjo malega avstrijskega dikta- torja Dollfussa, katerega oči- vidno zelo obžaluje. Sentimen- talni, mrtvemu malemu dikta- torju posvečeni Jožetov uvod pa se mi vidi zanimiv samo za- to, ker Jože ni bil prav nič o- gorčen — rajši vesel — v sled masakra avstrijskih delavcev in njihovih žena in otrok, ki so bili pobiti, pobešeni in nagnani v ječe in koncentracijska tabo- rišča na povelje istega Dollfus- sa, ki se Jožetu tako smili... Eh, da, rabljev je škoda, ne- dolžnih žrtev pa ne, kajne Jože?

Ko je Anton Vehovec kandi- diral za clevelandskega mestne- ga očeta, nam je obljubil pre- skrbeti pokrita postajališča cestne železnice, da bi bili varni pred ploho, točo in snegom, ka- dar bi čakali na poulično želez- nico. Ta obljuba je bila gláv- na točka v Tonetovem "pro- gramu". In ta glavna točka njegove platforme še vedno ča- ka urenitvenja. Kaj se naš Tone reš-še re bo usmilil, naš in našega ljubelega zdravja?

Ivan Jontez, 53.

Neresnični glasovi

Nevesta: "Čudno, Pavle, nevo- željivo prijateljice širijo glasove, da me misliš vzeti samo zaradi denarja."

Ženin: "Pa menda vendar tem čenčam ne verjameš?"

Nevesta: Kje neki! Saj sploh nimam denarja!"

SMEJAJ SE!

Neki Anglež je napisal celo knjigo o smejanju ter je dejal, da je smeh med najboljšimi zdravilnimi sredstvi in da se vse premalo smejamo. Prav tako o- pozarja dr. Fr. Krone v "Medi- cinische Welt" na žalibog zelo zanemarjeni način zdravljenja potom smejanja. Internist Licht- witz je v svoji učni knjigi o no- tranji medicini prav tako opozo- ril na zdravilno korist smejan- ja in pravi:

"Čeprav v sedanjih težkih ča- sih ni mogoče dati vsem lju- dem notranjega veselja in za- dovoljstva, ki lajša življenje sta- rim in mladim, pametnim in ne- pametnim, zdravim in bolnim, moramo vendar, če je treba, be- doma in iz prvotne globine ven uporabiti zdravljenje s smejan- jem, ki je v svojih duševnih in telesnih vplivih tako učinkovi- to."

Zdravstveni način smeha spa- da v okvir splošnega zdravljen- ja. Kako naj se to naredi, se vobče ne more reči; kar velja temu, ne velja onemu. Dubola je v tem smislu govoril o "duše- vni ortopediji". Vemo, kakšno izredno vrednost ima notranja veselost v svojih duševnih vpli- vih že za zdravega; vsekakor ga usposobi, da je proti marsikate- ri boleznij bolj odporen. In kako vse drugače delamo, kako nam gre vse gladko in lahko izpod rok! Polskati moramo vsak tre- nutek, ki nam obeta pošteno, s smehom združeno razvedrilo. In smejati se moramo iz arca ven; potem bo kaj zaleglo. Razlako- valci polarnih pokrajin jemljejo s seboj samo ljudi vesele nara- ve; narava tam gori ali tam dol je že sama na sebi dovolj čemer- na, in če bi bili še ljudje čemer- ni, bi kmalu podlegli. Eskimi se zmeraj smejejo. In Kitajci, ki se jim ne godi dobro, se tudi smejejo; sicer bi bilo kmalu po njih.

Pri zobarju

"Za dretje zoba računate 50 Din? Saj jih v treh sekundah za- služite!"

"Če želite, vam ga lahko tudi počasneje izderem!"

"Gospod natakari, zobotrebec!" "Tako! bo prost — ravno je v rokah!"

SLUŽBO DOBI

priletna ženska, da bi vodila go- spodinjstvo na farmi, kjer je go- spodinja pred nedolgo umrla. Vdovec je star 73 let in ima si- nova, zato lahko tudi vpraša ka- ka, ki ima enega otroka; služba stalna. Oglasite se: Andy Kra- mer, R. 4, East Worcester, N. Y. (Adv.)

GROCERIJA NA PRODAJ

na dobrem prometnem mestu, sredi slovenske naselbine. Že star znan prostor. Za pojasnila vprašajte pri lastniku: Jos. Povšič, 1010 So. 2nd St., Mil- waukee, Wis. (Adv.)

NA PRODAJ JE

Proda se farma, ki prodaje svoje mleko nadrobno in ima svojo klijen- telo. Obsega 153 akrov, 20 akrov šuma. Štala meri 10x33, je cemen- tiran tlak, mlekarica, prostor za umi- vanje steklenic, 6 sobna hiša, 20 krav, 2 konja. Ford truck, vsa oprava za mlekarico in vse potrebne kmetijske orodje in stroji se dabi za \$7800, ta- ko! je plačati le \$1000. Imamo tudi druge farme.

SQUARE DEAL FARM AGENCY 143 Main Street, Oneonta, N. Y. (Adv.)

Sovjetski farmarji v boju proti suši. Na desni je parna lopata, ki koplje irigacijski kanal. Zgoraj, na levi, je videti dečke, ki žalostno zro na zadnje kaplje vode. Spodaj, na levi, je lesen irigacijski žleb, po katerem teče voda, ki je razpeljana po poljih. Poročila govore, da ta priza- devanja ne bodo zaman, ampak da bo letošnja letina dosegla lansk.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

In res, navadno je grajala njegove ostre govore, imela ga je za prepirljivca. Prav je, če hočejo ljudje, da jim delo plačajo, kolikor je treba; a čemu se ukvarjajo s tolikimi rečmi, z meščanstvom in z vlado? Čemu se mešajo v tuje zadeve, da so potem sami tepeni? Ali kljub temu ga je spoštovala, ker se ni nikdar opijanil in ji je redno plačeval tistih pet in štirideset frankov za stanovanje in hrano. Če se človek lepo vede, mu vse drugo lahko izpregledaš.

Stefan je nato govoril o republiki, ki bo dala vsem ljudem kruha. A Maheujka je odkimala, ker se je domislila leta 1848, pasjega leta, ko sta bila on in mož naga kakor črva v prvem času njunega zakona. Z zamolklim glasom in izgubljenim pogledom je predala pripovedovanje o tedanjih težavah, medtem ko ji je hčerka Estella ob golih grudih zaspala na kolenih, ne da bi izpustila bradavico. Tudi Stefan se je zamislil in se nepremično zagledal v ta ogromna nedrija, katerih mehka belina se je odbijala od zdelane in porumenele polti obraza.

— Niti belica ni bilo, je mrmrala, ničesar za pod zobe, rudniki pa so se vsi ustavili. In kaj potem? Ubogi ljudje so ginevali kakor danes.

A zdajci so se odprla vrata in obadva sta umolknila od začudenja, ko je vstopila Katarina. Odkar je bila pobegnila s Chavalom, se ni več prikazala v koloniji. Tako zelo je bila zmedena, da je trepetala in molčala, ne da bi zaprla vrata. Nadejala se, da bo dobila mater samo; ko pa je zagledala mladeniča, je pozabila besede, ki se jih je spomniti naučila.

— Kaj te je pa prineslo? je zakričala Maheujka, ne da bi vstala s stola. Ne maram te več, kar poberi se!

Tedaj si je Katarina prizadevala, da bi se spomnila besed.

— Mama, prinesla sem kavo in sladkor... Da, za otroke... Delala sem čez uro in mislila nanje...

Iz žepov je potegnila funt kave in funt sladkorja ter se opogumila in ju postavila na mizo. Delala je v Jean-Bartu, a stavka v Voireuxu jo je skrbela in ni našla druge možnosti, da bi pomagala staršem, kakor izgovor da je mislila na otroke. Ali njeno dobro srce ni razorožilo matere, ki je odgovorila:

— Namestu da nam nosiš sladkarije, bi bilo bolje, da bi bila ostala doma ter nam služila kruh.

Znesla se je nad njo in se oddahnila, ko ji je zmetala vse v obraz, kar ji je ves mesec ležalo na duši. Pobegniti z dedcem, se mu s šestnajstimi leti obesiti na vrat, doma pa imeti družino, ki trpi pomanjkanje! Tako more ravnati le najslabša in najbolj zavrnjena deklina. Saj človek že odpusti kako neumnost, a take grobojbe mati ne more nikoli pozabiti. Pa če bi jo bili vsaj držali na vrvi! Pa je niso, bila je prosta kakor ptiček, le to so zahtevali od nje, da hodi vsaj spat domov.

— Kakšen satan te je le obsedel v teh letih?

Katarina je negibno stala kraj mize in poslušala s povečeno glavo. Drget je spreletal drobno telo nerazvitega dekleta in je skušala odgovoriti v presekanih stavkih.

— Oh! če bi bilo meni kaj od tega... On je hotel. Kakor hoče on, moram tudi jaz hoteti, jel? Ker je, veš, on močnejši... Kdo pa ve, kaj se bo zgodilo? Sicer pa, kar je, zdaj se ne more več spremeniti, in če ne bi bil on, bi bil pa kdo drugi. Me bo moral pač vzeti.

Branila se je brez odpora z vdano resignacijo deklet, ki so se prezgodaj podala moške mu. Mar ni to splošna postava? Nikdar ni sanjala o čem drugem, kakor o poslatstvu za nasipom, ko ji bo, otroku, šestnajst let, potem o pomanjkanju v zakonu, če jo bo njen ljubimec vzel. In ni zardevala od aramu, pač pa je drhtela le zato, ker jo je ogorčilo, da ravna

mati z njo kakor s pocestnico vprico tega fanta, čigar prisotnost ji je bila mučna in jo je spravljala v obup.

Medtem pa se je bil Stefan dvignil in se delal, kakor da hoče pregrebeti napol ugasli ogenj, da ne bi motil njunega razračunavanja. Toda njegov pogled se je srečal z njenim, zdel se mu je blede, izčrpana, a vendar lepa s svojimi svetlimi očmi in porjavelim obrazom. In pri tem je imel neki poseben občutek, jeza je izginila, le to je hotel, da bi bila srečna z možem, ki ji je bil ljubši od njega. Občutil je potrebo, da se zavzame zanjo, željo, da gre v Montsou in prisili onega, da bo z njo obzirnejši. A Katarina je videla v tej ljubeznivosti, ki ji jo je neprestano izkazoval, le usmiljenje, gotovo jo je preziral, ko jo je tako meril s pogledi. Zdaj se ji je srce tolikanj stisnilo, da ji je zastal dihanje in ni mogla izpregovoriti več nobene besede v opravičilo.

— Tako je bolje, da molčiš, je neusmiljeno nadaljevala Maheujka. Če si prišla, da ostaneš, prav; drugače pa se takoj spravi in hvali Boga, da imam polne roke, sicer bi te nekam brenila.

Kakor bi se bila ta grožnja mahoma uresničila, je Katarina kar na lepem začutila brco v zadnjico s tolikšno silo, da je bila omamljena od presenečenja in bolečine. Bil je Chaval, ki je skokoma planil skozi odprta vrata in se zaglaval vanjo kakor zverina. Že minuto prej je zunaj prežal hanjo.

— O, ti lajdra! je zarjul. Šel sem za tabo, dobro sem vedel, da se greš vlačiti z njim! In mu še plačuješ, a? S kavo ga zalagaš za moj denar!

Maheujka in Stefan sta zastrmela in se nista ganila. Z divjo kretnjo je Chaval zapodil Katarino proti vratom.

— Greš ven, strela božja!

In ko se je zatekla v kot, je navalil na mater.

— Prekrasen posel, varovati hišo, ko je tvoja ciparska hči zgoraj in moli noge kvišku!

Naposled je zgrabil Katarino za zapestje, jo stresel in vlek v kot. Pri vratih se je vnovič okrenil proti Maheujki, ki je sedela kakor prikovana na stolu. Pozabila je vtakniti dojko v nedrije. Estella je bila zaspala, tako da ji nos zdrljivo globlje v volneni životec, in ogromna razgaljena dojka je visela prosto kakor veliko kravje vime.

— Če hčere ni, pa mati postreže, je kričal Chaval. O, kar kaži mu svoje meso! Saj se tvojemu nemarnemu najemniku nič ne studi!

Sprva je hotel Stefan oklofutati tovariša. Strah, da ne bi pretep vzbudil v koloniji razburjenja, ga je zadržal, da mu ni iztrgal Katarine iz rok. Toda popadla ga je takšna jeza, da sta si ostala oba moža drug proti drugemu s krvavimi očmi. Izbruhnilo je staro sovraštvo in dolgo prikrivano ljubosumnje. Zdaj bi morala drug drugega zmlati.

— Pazi! je zajecjal Stefan s stisnjenimi zobmi. Jo boš izkupil!

— Poskusi! je odvrnil Chaval.

Nekaj trenutkov sta se merila tako od blizu, da jima je močan dihanje palilo lica. Roteč je prišla Katarina svojega fanta za roko, da bi ga povlekla proč. Tako ga je izlekla iz kolonije in tekla z njim, ne da bi okrenila glavo.

— To je sirovina! je mrmral Stefan in zaloputnil vrata; bil je tolikanj razkačen, da je moral sesti.

Maheujka, sedeča njemu nasproti, se ni ganila. Na široko je zamahnila in nastala je dolga in mučna tišina zavoljo reči, o katerih nista govorila. Četudi se je upiral, so mu oči uhajale na njene prsi, na to kepo belega mesa, čigar blesk ga je zdaj motil.

(Dolje prihodnjik.)

ZGODBA O OSLU

Pripoveduje Milan Vrtačnik

Martinu iz Gadjeja korita je tiste dni huda predla. Rubežen so mu napovedali, ker ni plačal davkov.

Gadje korito je vas pod hribi, kjer uspevata oves in ječmen, nekaj sadnega drevja in krompirja, če je letina dobra. Drugače pa raste planinska trava in bohotno poganja skalovje na sever in jug. Nekaj okleščenih borovcev še sameva na Martinovini, hoje so že davno vse prodane.

Zadnjič je šel edini vol, ki je obdeloval nekaj njivice pod hribom. Čakala sta se krava in osel svoje žalostne usode.

— Križ božji, kaj bomo dali otrokom, če prodajo kravo? — je ječala žena in si otirala solze.

V zibelki je živo gledal trimesečni Lojze, ki ga je sveta Kungunda prinesla k hiši. Svetniče in svetniki nič ne vprašajo, če je tak malček potreben in, če bo imel kaj jesti. Kar prineso, ker je to že star običaj in svet se mora množiti.

— Kaj bomo dali otrokom? — je zmajal Martin. — Kaj bomo dali? Kdo ve?

— Kdo ve? Seveda, možki nič ne pomislite, žena ti daj, kakor,

da mora biti skrb samo na tvojih ramah. Prosiš me bom hotel, saj sem Bukovčeva iz Dola, — je trdo pristavila.

— To ti nič ne pomaga, mleka vseeno ne bo. —

— In Lojze, Peter, Marjetka? —

Na večer je mesar odgnal kravo. Žena si je tiščala ušesa, da ne bi slišala žalostnega mukanja. Mož je hodil nekje za hlevom in tiščal v žepu tistih nekaj dinarjev, ki jih je skupil za kravo. Drugi dan so šli še dinarji. Davke je moral plačati, saj je od davna tako v navadi, četudi bi šla krava iz hleva in ne bi imeli otroci nič mleka.

Samo osel mu je še ostal. Kaj bi počel z njim? Nekdaj je z njim vozil mleko v trg. Tokrat je imel pet krav in polne gozde. Danes ima še osla in okleščene borovce v gori.

— Še osla daj kam! — je dejala žena pri obedu.

— Kdo bi ga pa kupil? — se je zamislil.

Res je spraševal daleč okrog, če bi kdo kupil osla. Toda nikjer niso imeli denarja.

— Osel je danes potrat! — so mu dejali povsod. — Osel samo žre, a ni za nobeno rabo. Mogoče bi ga prodal kje drugje.

— Martin je rabil denar. Tine iz mesta mu je pisal zanj. V peto

šolo je hodil in gospodinja mu je že dva meseca grozila z odpovedjo. Ostali otroci ga niso rabili, saj so si ga sami služili, ker je tako potrebno. Poslali pa mu tudi niso nič, saj so še sami komaj živeli.

Anton je delal samo za hrano in obleko. Mica je dobila v tovarni po dva dinarja od ure. Ko ne bi živela pri teti, Bog zna kako bi šlo.

Milka se je zgubila tja doli na jug. Že leto dni ni nič pisala.

Takole je z otroki križ, če jim nimaš kaj dati. Okrog se razležejo in vsak trpi po svoje. V mislih jim pa vedno blodi Martinovina, tisti blaženi kraj, kjer so se rodili.

Martin je prodajal osla. Po vseh semnjah ga je gonil, a povsod so le zmigovali z glavami:

— Osel, kaj ti je prišlo na um, da si ga kupil? Za nobeno rabo ni danes, potrebi ti pa za dva. Kravica, to je že nekaj, jo vsaj človek molze. Osel pa samo žre. —

— Nič ni bilo z oslom. Martin je kar obupal. Žena ga je nekoliko tolažila, nekoliko zasmehovala:

— Samo osel ti je ostal od Martinovine, vse druge je šlo in še osla ne moreš prodati. —

Potem je Martin sklenil končati vso žalostno zgodbo. Osel se mu je tako priklutil, da ga niti videti ni mogel. Zjutraj ga je

odvezal od jasi in odgnal. Žena in otroci so se spali, kakaj solnce je komaj za las prikukalo izza Kačnika.

Martin je gnal osla, ki se je nekoliko obotavljalo, na razpotje. Tam se vedno kdo najde, ki bi mu tudi osel prav prišel, saj ga je sklenil Martin podariti.

Prvi je prišel kmet.

— Hočeš osla, dam ti ga za stonj! — je dejal Martin.

Pa ni bilo nič, tudi zastonj ga, saj kmet ni vzel.

— Osel je osel, kamor ga daš. Kaj mi bo? Če drugega ni, tudi osla ne maram. —

Drugi je prišel cigan.

— Hočeš osla za stonj! —

Cigan je zaničljivo zmajal z glavo, izpljunil debelo slino, ki se je nabrala od prvega čika in jo mahnil dalje.

— Z oslom danes ni zaslužka, — je zaničljivo dejal.

Takrat pa se je Martin ujezil. Brezil je osla, da je v bolečini poskočil in ga pustil samega.

Osel je nekaj časa strmel za svojim gospodarjem, potem pa je začel muliti travo. Kmalu je zatrobil svojo gromovito budnico: ia, ia, da je Martin začuden obstal.

— Trobiti zna, žreti tudi, a drugače ni za nobeno rabo več.

Doma se je cemeril Lojze. Mati mu je dajala jesti, a mu ni nič ugajala umazana brozga.

— Osla sem se znebil, — je dejal Martin.

— Koliko si dobil zanj? — ga je vprašala žena.

— Za osla ne moreš danes dobiti nič, nima cene, je čisto zastonj, saj ga ne mara kmet, niti ga ne mara cigan. —

— Kaj bo, saj ima povsod dosti in drugega ne potrebuje.

Martin se je ves tegoben odpravil k hlevu, kjer ni bilo nobene živine. Tako samotno je bilo v hlevu, kakor v grobnici.

V zgornjici se je še vedno cemeril Lojze, spremljati pa ga je začel še dveletni Petček. To je bila godba, kakor nalašč v tem času.

Martinovina je dala dosti otrok, danes jih ne more dati več, kakaj še osel nima nobene cene.

Ontijaz:

TABLA

(Zgodba o ameriškem strahu.)

V "Hramu" je počila čudna novica, čudna in zamotana. Gospod pri oknu, trajno obrat po vsej obli glave, se je nasmehnil, odložil dnevnik, se lotil pljučk in dejal na glas:

— "Zdaj jo pa imamo! Vojska? S kom? Pa kako in kaj? In kar povprek, sto vprašanj, vmes pa že tudi prve kletvice na korajžo in da se le dajmo in da bodo že videli!"

Oni svetli gospod pa se je na glas smejal, nazadnje pokazal na dnevnik in dejal:

— "Ne tako, za božjo voljo! Ne taka vojska! Pač pa nekaj drugega piše tu: iz Amerike namreč. Pa da bo tisto prišlo tudi k nam."

— "Kaj pa je tisto? so se obrzi obrnili proti govorniku."

Ta pa zaradi dobrih pljučk kar ni mogel mnogo govoriti. Kratko se je odrezal:

— "Prangar."

— "Kaj?" je zašumelo po sobi. In že so padala prva pojasnila kar križem. Prangar — kakor v starih časih, sramotni steber po domače. Pred magistratom. Za tatove, za copernice in sploh vse potepuhe. In da je to čisto pametno in prav, je bila splošna sodba. Kar na prangar z njimi, pa tatovom roke do komol-

cev sekati in copernice na grmadi sežigati! To bi bilo zdravo! In pa zmiraj bi bilo nekaj novega v teh pustih časih. Opolnoči boš lahko na dlani nosil jurje po mili volji kjerkoli, tujega blaga in žene se bo vsakdo bal ko ognja!

Oni gospod pa je med tem že opravil, si obrisal brke desno in levo, nagnil piyo in mirno, pripomnil:

— "Stvar je bolj kočljiva. Ne gre za tatove, te ima sodnik v rokah. Za copernice pa ni takega zakona, tudi če so, take ali take. Kleklje ali brez metle. Gre namreč za pivce. Ta Amerikanec jih imenuje pijance, zapravljice, lenuhe, kvartavce, sploh sodrgo."

Tak zlodil! Pa kaj da hoče? Javno mnenje je napelo ušesa.

— "Nič več in nič manj, nego da se popijejo vsi, ki pijejo. Količko in kaj pije, vseeno. To da je v nekaterih krajih v Ameriki že vpeljano. In če tak popisaneč kaj blekne ali se mu zgodi kak nevarnost — na občinsko desko pride, ker je pijanec in pri vseh krčmarjih je prepovedan in preklican. Niti za denar in niti trezemu mu ne smejo dati niti kaplje ne. Točno tako. Le berite!"

Nikomur se ni hotelo seči po časopisu. Več pogledov se je sicer obdalo na brezposelni dnevnik na noči, toda dejanja in branja se ni zdel nikomur vreden. Gostje, prej bučni in dobrih idej, so nekam zastali v besedovanju. Pa je za hip. In že je buhnilo na dan. Da še malo oddiha, odmor ne bi smel imeti človek? In pa ljudje niso vsi enaki: nekateri ga še povohati ne sme, če ne je takoj binglibongl kurja vas, drugi imajo pa vspe bolj resne potrebe in jih je treba vpoštevati. Zapravljivce pa tako sodnija kroti, če so preveč napoti in kar jih dobi. Le pravica mora biti in pa pametnim ljudem dati mir! Amerikanci naj kar sami imajo svoje norčije! Tega patrona, ki to pri nas raznaša po časopisih in ene plaši, druge pa hujska — na smrt bi ga naj obsodili! In eden celo, da na smrt v sodu spirita, za kazen! Tako naj bo: kar kdo more in hoče, ne pa prangar!

Toda to je vse nekam dišalo po neki stranki. In zato se je v obrambo svobode — takoj začel dvigati drugi duh. Da je ta misel v naših bolnih časih jako zdrava! Šiba novo mašo poje! Da ne pije le delavec ali kak štu-

dent ali pisar, temveč vi visoki gospodje. Te lo lepo videti na deski bilo nekatere kar do upijaniti, samo da bi tabli zagledali beli da bi jih kar sami plaka komedij, samo da bi živijo tabla! Proč z Vinograde iztrebiti in v Savo in Dravo, ni g ti kaplje!

Pa je nastal velik h več ni poslušal, vsak z besedo na dan, oči z bliskale, roke so po prijemljivih kljuk ali dokazovalno trkale na ga ali onega, ki je ko na ostal žrtev nevtraja da je to neumno, žaliti ga čuta! In drugi zop v džungli red ne škod tiger na repu prinese dila prva po prvi glav la klobuk — v naglici po nesreči. Toda iskro in ta iskra je padla! Smodnika pa toliko! nekaj rok, nekaj pa k Mir in njegovi manjši telji so jo k klobuki brez obračunov pobrali in zadnjih vratih. Na se je pa takoj — pri tih — pojavila no stranka — stražnik se je polegel ko v sve

In so bili zapisani kdo ne more biti pr bili zapisani drugi slednji bodo prvi in nji. Izpraznila se je Čez nekaj časa pa se beli Jaka, naročil svo potolažil čemernega "To so cepe! Za pa tak ropot! Jaz se pu ne bojim, čeprav je ne ga bom, dokler bom ž bi srečal koga — prič."

"Jaka, tiho, je že de je zabrusil krčmar. Potem pa je bilo v

SLOVENSKA NARODNA PORN JEDN

Izdaja svoje publik posebno list Prosveta ter potrebno agitac društev in članstva in gando svojih idej. ne za propagando d pornih organizacij, gancizacija ima obič glasilo. Torej agitac in naznanila drugih organizacij in njih d se ne pošiljajo listu

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA Č S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTE

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vse vrste posla